

(דף ק"י ע"א) מֵאֵן אֵינּוֹן הָרִים, וּמֵאֵן אֵינּוֹן אֲתָנִים. אֵלֶּא, הָרִים וְאֲתָנִים פְּלִהוּ חַד. אֲבָל אֵינּוֹן תְּלַת עֲלָאִין לְעִילָא עַל רִישֵׁיהוּ. וְאֵינּוֹן תְּלַת לְתַתָּא מְנַיְהוּ. וּכְלִהוּ חַד. הָרִים לְעִילָא, וְעֲלִייהוּ אָמַר דְּוֹד (תהלים קכא) אֲשָׁא עֵינֵי אֵל הַהָרִים. וְאֵלִין אֵינּוֹן תְּלַת קַדְמָאִי. וְהָאֲתָנִים מוֹסְדֵי אָרְץ, אֵלִין אֵינּוֹן תְּלַת בְּתָרָאִי, לְתַתָּא מְנַיְהוּ, תְּרֵי סְמְכֵי בֵּיתָא, וְחַד חֲדוּה דְבֵיתָא, וְאֵלִין אֲקָרוּן מוֹסְדֵי אָרְץ. אֲתָנִים אֵינּוֹן, וְאֲתָנִים אֲקָרוּן.

סְבָא סְבָא, הָא יְדַעְתָּ. מֵאֵן דְּאֵנְחָ קַרְבָּא, אִי לֹא יָדַע לְאֲסַתְמָרָא, לֹא יִנְצַח קַרְבִּין, אֲנְטְרִיד לְמַחָא בִּידֵיהּ, וְלֹאֲסַתְמָרָא בְּרַעֲיוֹנֵיהּ, מַה דִּיהָא חָשִׁיב אַחְרָא, דִּיהָא חָשִׁיב אִיהוּ, וְיָד יְמִינָא וְיְמִינָא תְדִיר לְמַחָא. וּמַחְשָׁבֵי וִידָא שְׂמַאלִית, וְיְמִינָא תְדִיר לְקַבְלָא וְלֹאֲסַתְמָרָא, וְיְמִינָא כְּלָא.

הַשְׁתָּא אֲמַרְתָּ וְהָאֵי תָנִים, אֵי תָנִים אֵינּוֹן לְתַתָּא, וְהָרִים לְעִילָא. אֲסַתְמָר סְבָא, דִּיהָא רַעֲיוֹנָא אַחְרָא לְקַבְלָהּ, דְּכַתִּיב, (תהלים פט) מִשְׁפִּיל לְאֵיתָן הָאֲזָרְחֵי. וְדָא אִיהוּ אַבְרָהָם סְבָא, וְאֲקָרֵי אֵיתָן, וְאִי אַבְרָהָם אִיהוּ אֵיתָן, יִצְחָק וְיַעֲקֹב אֵי תָנִים אֲקָרוּן. קוּם סְבָא, דִּיהָא יְדַעְתָּ רַעֲיוֹנָא דָא הוּי מַחֵי לְרַעֲיוֹנָהּ.

וְיִשָּׂא מְשָׁלוֹ וַיֹּאמֶר אֵיתָן מוֹשְׁבֵהּ וְשֵׁים בְּסַלְעַ קַנְהָ. (במדבר כד) אֵיתָן: דָּא בְּקָר דְּאַבְרָהָם. וְהֵינְנוּ, (בראשית מד) הַבְּקָר אֹרֶחַ. דָּא עַמּוּדָא, דְּכָל עֲלָמָא קְנִימָא עָלֵיהּ, וּנְהִירוּ דִּילֵיהּ מֵאַבְרָהָם זְרִית. נְהָר הַיּוֹצֵא מֵעֵדֶן אֲקָרֵי. אִי סְבָא סְבָא, הָא רַעֲיוֹנָא אַחְרָא לְקַבְלָהּ, וְלֹא יְדַעְתָּ לְאֲסַתְמָרָא, הִיכִי מְגִיחִין קַרְבָּא. סְבָא, אֵן הוּא תוֹקֵפָא דִּילָהּ, וְהָאִי (קהלת ט) לֹא לְגַבּוּרִים הַמְלַחְמָה.

כְּתִיב מִשְׁפִּיל לְאֵיתָן הָאֲזָרְחֵי, וּכְתִיב מִשְׁפִּיל לְדוּדָה, דָּא נְהָר הַיּוֹצֵא מֵעֵדֶן, דִּיהָא תוֹרְגָמָן לְדוּדָה, לְאוּדְעָא לֵיהּ, מֵאֵינּוֹן מִלִּין סְתִימִין עֲלָאִין. אִי מִשְׁפִּיל אִיהוּ נְהָר דְּנִפְיָק מֵעֵדֶן. אֵיתָן הָאֲזָרְחֵי אַבְרָהָם, אִיהוּ לְעִילָא וְהָאִי, הָא יְדַעְנָא. וְאֵף עַל גַּב דְּאֵנְחָ סְבָא, עַל רַעֲיוֹנָא דָּא מַחֲינָא. אֵיתָן הָאֲזָרְחֵי, תְּרִין דְּרַגְזֵין אֵינּוֹן. בְּמָה דְּאֵתָ אֲמַר, בְּקָר אֹרֶחַ אֹרֶחַ, הוּא אַבְרָהָם. בְּקָר הוּא נְהָר. אֹרֶחַ הַכִּי, אֵיתָן הָאֲזָרְחֵי, אֲזָרְחַ, הוּא אַבְרָהָם. אֵיתָן, בְּמָה דְּאֲתַמַּר, דָּא הַהוּא נְהָר דְּנִפְיָד וְנִפְיָק מֵעֵדֶן.

הַשְׁתָּא סְבָא, קוּם קָאִים עַל רְתִיבָהּ, דִּיהַשְׁתָּא תְּנַפּוּל וְלֹא תִיכּוּל לְמִיקָם. הָא שְׁלֵמָה מְלָפָא, אֲתֵי בְּחִילוֹי וְרְתִיבֵי וּגְבָרֵי וּפְרָשׁוֹי, וְאֲתֵי לְקַבְלָהּ, קוּם פּוּק מִן חֲקָלָא, דְּלֹא יִשְׁבַּח לָהּ תַּמּוֹן. כְּתִיב (מלכים א ח) וַיִּקְהֲלוּ אֶל הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה כָּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל בְּיַרְח הָאֲתָנִים בְּחַג וְגו'. יַרְח דְּאֲתִילִידוּ בֵּיהּ הָאֵי תָנִים, וּמֵאֵן אֵינּוֹן. אַבְהָן, וְאֵינּוֹן אֵי תָנֵי עוֹלָם. וַיַּרְח דָּא, אִיהוּ תְּשָׁרֵי. דְּאֵלְפָא בֵּיתָא אַהֲדִיר לְמַפְרַע מִתַּתָּא לְעִילָא.

וְתוּ מְמִילָהּ, יְאוּת דְּתַפּוּק מִן חֲקָלָא, וְלֹא תִשְׁתַּבַּח תַּמּוֹן. אֵילוּ כְּתִיב מִשְׁפִּיל אֵיתָן הָאֲזָרְחֵי כְּדַקְאֲמַרְתָּ. הַשְׁתָּא דְּכַתִּיב מִשְׁפִּיל לְאֵיתָן הָאֲזָרְחֵי. לֵית קַרְבָּהּ פְּלוּם, וְתַפּוּק מִן חֲקָלָא, בְּעַל בְּרַחֲדָה וְלֹא תִתְחַזֵּי תַּמּוֹן.

אִי סְבָא עֲנִיָּא מִסְכָּנָא, הִיכִי תַפּוּק. אִי הַכִּי, וְנִצְחוּן לָהּ וְתַעֲרוּק מִן חֲקָלָא, כָּל בְּנֵי עֲלָמָא יְרַדְפוּן אַבְתָּרָהּ, וְלֵית לָהּ אֲנַפִּין לְאֲתַחְזָאָה קָמֵי בַר נָשׁ לְעֲלָמִין. הַכָּא אוּמִינָא, דְּלֹא אַפּוּק מִן חֲקָלָא,

וְהָבָא אֶתְחַזִּי אֲנִפִּין בְּאַנְפִּין בְּשִׁלְמָה מְלָפָא, וְכָל אִישׁ יִשְׂרָאֵל, וְגוֹבְרִין וּפְרָשִׁין וּרְתִיבִין דִּילֵיהּ. קַדְשָׁא בְּרִידָא הוּא יְסִייעַ לָךְ סְבָא, דְּהָא לְאִי חִילָא אֲנִתְ. קוּם סְבָא אֲתַגְבַּר בְּחִילָךְ וְאֲתַתְקַף, דְּעַד יוֹמָא דָּא הָוִית גִּיבַר תְּקִיף בְּגוֹבְרִין.

פְּתַח וְאָמַר, מִשְׁכִּיל לְאִיתָן הָאֲזַרְחִי. אֵלֹו כְּתִיב מִשְׁכִּיל לְדוּדָא, כְּדָקְאֻמְרָתְ, אֲבָל מִשְׁכִּיל לְאִיתָן, אִית מִשְׁכִּיל וְאִית מִשְׁכִּיל. אִית מִשְׁכִּיל לְעִילָא, וְאִית מִשְׁכִּיל לְתַתָּא. מִשְׁכִּיל לְאִיתָן בְּזַמְנָא דְהָהוּא גִבַר (נְהַר), קָם פְּתַא וּבְתַא כָּל שְׁיִפִּין חֲדָאן וּמִתְחַבְּרָן לְגַבִּיהּ, וְאִי הוּא (דף ק"י ע"ב) סְלִיק, עַד דְּמוּחָא עֲלָאָה אֲתַפְיִים לְגַבִּיהּ, וְחֲדִי לְקַבְּלֵיהּ. וְכַדִּין מִשְׁכִּיל לְאִיתָן הָאֲזַרְחִי, מִשְׁכִּיל לֵיהּ, וְאֹדְעַ לֵיהּ עַל יְדָא דְאַבְרָהָם (ס"א על ידו דְאַבְרָהָם) רְחִימוּ, כָּל מַה דְאַצְטְרִיךְ, וְהָהוּא מוּחָא עֲלָאָה מִשְׁכִּיל לְאִיתָן. וְכַד דְּוֹד מְלָפָא, אֲתַתְקַן בְּתִיא וּבְתַא לְגַבִּיהּ, אִיהוּ מִשְׁכִּיל לְדוּדָא. כְּמַה דְּהוּדָא מוּחָא עֲלָאָה, מִשְׁכִּיל לֵיהּ. וְעַל דָּא, אִית מִשְׁכִּיל, וְאִית מִשְׁכִּיל. (אִית מִשְׁכִּיל).

בְּיַרְחֵי הָאִיתְנָים, דְּאֲתִילִידוּ בְּהָא יַרְחֵי אִיתְנָים, בְּנִינָא לְתַתָּא אִיהוּ כְּגוּוֹנָא דְלְעִילָא, וְאֲתִילִידוּ בֵּיהּ הָרִים וְאִיתְנָים. הָרִים סְתִימִין. אִיתְנָים: יַרְכִין תְּקִיפִין בְּנְחָשָׁא, וְהָהוּא אִיתָן בִּינֵיהוּ.

קוּם סְבָא, הָוִי מְחִי לְכָל סְטָרִין, בְּשַׁעְתָּא דְסְלִיק מִשָּׁה לְקַבְּלָא אֲזַרְיִתָּא, מְסַר לֵיהּ קַדְשָׁא בְּרִידָא הוּא שְׁבַעֲיָן מִפְּתַחֲוֹן דְאַזְרִיָּתָא. כַּד מְטָא לְתַשְׁעָה (וְשִׁתִּין) וְחֲמִשִּׁין, הָוִה חַד מִפְּתַחֲוֹן גְּנִזִּין וְסְתִים, דְלָא הָוִה מְסַר לֵיהּ, אֲתַחֲנֵן לְקַמִּיהּ. אָמַר לֵיהּ, מִשָּׁה, כָּל מִפְּתַחֲוֹן עֲלָאִין וְתַתָּאִין בְּהָאִי מִפְּתַחֲוֹן תַּלְיָין. אָמַר לְקַמִּיהּ, מְאָרִיָּה דְעֲלָמָא, מַה שְׁמִיָּה. אָמַר לֵיהּ אִיתָן. וְכָל אֵינֹון אִיתְנָים בֵּיהּ תַּלְיָין, וּבֵיהּ קְוִיָּמֵן לְבַר מְגוּפָא דְתוֹרָה שְׁבַכְתָּב אִיהוּ. אֹדְעַ לֵיהּ, וּמִשְׁכִּיל לֵיהּ, אִיהוּ עַקְרָא וּמִפְּתַחֲוֹן דְתוֹרָה שְׁבַכְתָּב.

וְכַד אֲתַתְקַנְתָּ תוֹרָה שְׁבַעֲלָ פֶה לְגַבִּיהּ, עִקְרָא דְהִיכְלָא הוּא מִפְּתַחֲוֹן דִּילָהּ, (לְגַבִּיהּ) וְדָאִי כְּדִין מִשְׁכִּיל לְדוּדָא. וּמַגוּ דִּירְתָא תוֹרָה שְׁבַעֲלָ פֶה, (לְגַבִּיהּ) אֲתַוּוֹן לְמַפְרַע. עַל דָּא אֲקַרִי תַשְׁרִי תַשְׁרִי אִיהוּ, אֲבָל בְּגִין דְּאִיהוּ רְזָא דְשְׁמָא קַדִּישָׁא חֲתִים בֵּיהּ קַדְשָׁא בְּרִידָא הוּא, אֶת דְשְׁמִיָּה י'. בְּמִזְבַּח, חֲתִים בֵּיהּ ה', הַרְשֵׁת עַד חֲצִי הַמִּזְבֵּחַ. אֶת דְבִבּוֹרָה, וְחֲתִים בֵּיהּ ו', וְהִינּוּ דְכַתְּבִי, (שׁוֹפְטִים ה) וְתַלְשֵׁר דְבִבּוֹרָה. וּבְאַתֵּר דָּא, חֲתִימוּ דְשְׁמָא קַדִּישָׁא, דְאַחֲתִים בֵּיהּ.

וְהָהוּא מִפְּתַחֲוֹן, כַּד פְּתַחֲוֹן בְּתוֹרָה שְׁבַעֲלָ פֶה, בְּעִינֵן לְאַשְׁתְּמוּדְעָא לֵיהּ, וְדָא אִיהוּ תַנְיָא, אִיתָן מוּשְׁבָה, פְּרִיָּתָא לְבַר מְגוּפָא. אִיתְנָים: אֵינֹון תַנְיָאִים. עַמּוּדִים סְמִכִין, לְבַר מְגוּפָא. הַשְׁתָּא אִית לְאֹדְעָא מְלָה, בְּזַמְנָא דְאֵלִין לְגַבִּי תוֹרָה שְׁבַכְתָּב, אֲקַרוּן אִיתְנָים. לְגַבִּי תוֹרָה שְׁבַעֲלָ פֶה, אֲקַרוּן תַנְיָאִים. אִיתָן, לְגַבִּי תוֹרָה שְׁבַכְתָּב. תַנְיָא, לְגַבִּי תוֹרָה שְׁבַעֲלָ פֶה. וְכָלָא כְּדָקְא יְאֹוֹת.

חֲבַרְיָא, הָא אֲנָא בְּחַקְלָא. שְׁלִמָה מְלָפָא, וְגוֹבְרִין תְּקִיפִין דִּילֵיהּ. יִתִּי וְיִשְׁפַח חַד סְבָא, לְאִי בְּחִילָא, תְּקִיף גִּיבַר, נְצַח קְרָבִין. הָא יְדַעְנָא דְאַתָּא, וְקִיָּמָא לְבַתֵּר טִינְרָא דְחַקְלָא, וְהוּא אֲשַׁגַּח בִּי, וְהִידָא גְבוּרְתִי קִיָּמָא בְּחַקְלָא, בְּלַחְדוּי אֲשַׁגַּח, דְּאִיהוּ אִישׁ שְׁלוֹם, מְאָרִיָּה דְשְׁלָמָא, וְאֹזַל לֵיהּ.

הַשְׂתָּא סְבָא, גְבוּרְתָּךְ עֲלֵךְ, וְאַנְתָּ בְּלַחֲוֹדְךָ בְּחַקְלָא, תּוֹב לְאַתְרָךְ. וְנִשְׂאֵרֵי זִינְךָ מֵעֲלֵךְ. (ד"א כָּמָאן
דְּנִפִּיק מִן חַקְלָא)

שְׁמַעוּ הָרִים אֶת רִיב יְיָ וְהֵאֲתַנְּנִים מוֹסְדֵי אֶרֶץ. (מיכה ו) שְׁמַעוּ הָרִים כְּדַקְאֲמָרְן. וְהֵאֲתַנְּנִים מוֹסְדֵי
אֶרֶץ, מוֹסְדֵי אֶרֶץ וְדַאי, דִּהָא מְנַיִיהוּ אֲתַנְּן, וּמְנַיִיהוּ קַבִּיל כָּל יוֹמָא, וְאַיְנוּן מוֹסְדֵי אֶרֶץ.

כִּי רִיב לְה' עִמּוֹ, (מיכה ו) מָאן הוּא דְיִכְיִל לְמִיקָם בְּרִיב דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא (פֶּל שְׁבֹן) בְּיִשְׂרָאֵל.
וְעַל דָּא אָמַר לְאַלְיִן, שְׁמַעוּ הָרִים אֶת רִיב ה', דָּא אִיהוּ מְצוּתָא חֲדָא. קוּם רִיב אֶת הָהָרִים,
מְצוּתָא תְּנַיִנָא. דְּנִצַּח בְּהוּ קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, כָּל אֲלִין רִיבוֹת לְיִשְׂרָאֵל, וְכָל אֵינּוֹן תּוֹכְחוֹת, בְּלַחוּ
כְּאַבָּא דְאֹכַח לְבְרִיָּה, וְהָא אֹקְמוּהָ.

בְּיַעֲקֹב כְּתִיב, בְּשַׁעֲתָא דְבַעַא לְנַצְחָא בְּהַדְיָה, מַה כְּתִיב, (הושע יב) וְרִיב לִינִי עִם יְהוּדָה וְלִפְקוּד עַל
יַעֲקֹב. מַה רִיב אִיהוּ, כְּמַה דְכְּתִיב, (הושע יב) בַּפֶּטֶן עָקַב אֶת אָחִיו. עַל הָאֵי מְלָה אַתָּא תּוֹכְחָה, וְכָל
אֵינּוֹן רִיבוֹת. וְכִי לָאוּ מְלָה רַבְרַבָּא אִיהוּ, בַּפֶּטֶן עָקַב אֶת אָחִיו וְגו'. הָאֵי לָאוּ מְלָה זְעִירָא אִיהוּ,
מָאֵי דְעָבִיד בַּפֶּטֶן. וְכִי עוֹקְבָא עָבִיד בַּפֶּטֶן, אֵין וְדַאי.

ס"א (ג"א וְהָא אֲתַמַּח) (אָבֵל) בְּכַלְא, דְּחָה יַעֲקֹב לְעֵשָׂו אָחִיו, בְּגִין דְלָא יָהֵא לִיהַ חוּלְקָא כָּלֵל. עֵשָׂו לָא
הִתְרַעַם אֲלָא מַחְד דְּאֵינּוֹן תְּרִין, דְכְּתִיב, (בראשית כז) וַיַּעֲקֹבֵנִי זֶה פַעַמִּים. פַּעַמִּים מִיבְעֵי לִיהַ, מָאֵי
זֶה. אֲלָא, חַד דְּאֶקִּישׁ לְתִרִין. חַד דְּנִפִּיק לְתִרִין. וּמָאֵי נִיהוּ. בְּכַרְתֵּי אֲתַהֲפִכּוּ אֲתַוּוֹן, וְהוּהוּ בְּרַפְתֵּי.
זֶה פַעַמִּים: חַד, דְּאֲתַקֵּשׁ לְתִרִין.

וְלָא יָדַע עֵשָׂו מַה דְעָבִיד לִיהַ בַּפֶּטֶן, אָבֵל רַב מְמַנָּא דִילִיָּה יָדַע הָוָה, וְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אֲרַגִּישׁ
שְׂמִיָּא וְחִיילִיָּהוּ לְקָלָא דָּא, דִּהָא בְּרַכָּה וּבְכּוֹרָה לָא תַבַּע מְמַנָּא דִילִיָּה, וְלָא אָמַר. דִּהָא בְּרַכָּה
הָוָה לִיהַ לְמַתְבַּע, וְלָא תַבַּע. אָחוּהָ הָא תַבַּע וְדַאי, דְכְּתִיב, (ישעיה נח) וּמִבְשׂוּרָךְ לֹא תִתְעַלֵּם וְלָא
בַעַא יַעֲקֹב לְמִיָּהֵב לִיהַ לְמִיכַל, עַד דְנִטְל מְנִיָּה בְּכוֹרְתָא דִילִיָּה.

מָאֵי בְכוֹרָה נְטִיל מְנִיָּה, הַבְּכוֹרָה דְלַעֲיִלָּא וְתַתָּא. בְּכַרָּה חֶסֶר ו'. כְּדִין עָקַב אֶת אָחִיו, וְדַאי דְעָבִיד
לִיהַ עוֹקְבָא, וְאַרְמֵי לִיהַ לְאַחוּרָא. מָאֵי אַחוּרָא. אַקְוָדִים לִיהַ, דִּיפּוּק בְּקַדְמִיתָא לְהָאֵי עֲלִמָּא. אָמַר
יַעֲקֹב לְעֵשָׂו, טוּל אַתָּה הָאֵי עֲלִמָּא בְּקַדְמִיתָא, וְאַנָּא לְבַתָּה.

תָּא חֲזִי, מַה כְּתִיב, (בראשית כה) וְאַחֲרֵי כֵן יָצָא אָחִיו וַיְדוּ אַחְזוֹת בַּעֲקֹב עֵשָׂו. מָאֵי בַעֲקֹב עֵשָׂו. וְכִי
סֻלְקָא דְעַתְנָה דִּתְהוּ אָחִיד יְדִיָּה בְּרַגְלִיָּה, לָאוּ הָכִי. אֲלָא, יְדוּ אַחְזוֹת בְּמָאן דִּתְהוּ דִּתְהוּ עָקַב, וּמִנּוּ
עֵשָׂו. דִּהָא עֵשָׂו עָקַב אֶקְרִי, מִשַׁעֲתָא דְעָקַב לִיהַ לְאַחוּי, וּמִיּוֹמָא דְאַתְבְּרִי עֲלִמָּא עָקַב קְרִי לִיהַ
קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, דְכְּתִיב, (בראשית ג) הוּא יִשׁוּפְךָ רֹאשׁ וְאַתָּה תִשׁוּפְנּוּ עָקַב. אַנְתָּ דְאַקְרִי עָקַב,
תִּשׁוּפְנּוּ בְּקַדְמִיתָא. וְלְבַסוּף הוּא דִימְחֵי רִישְׁךָ מֵעֲלֵךְ. וּמִנּוּ. סְמָא"ל. דִּאִיהוּ רִישָׁא דְחוּיָא, דְמְחֵי
בְהָאֵי עֲלִמָּא.